

Fra antiautoritær ateist til katolik: Ingen af os får en fejlfri kirke

Mit forhold til autoritet beskrives bedst med systemkritikeren, den senere præsident for Den tjekkiske republik, Václav Havels ord: "Hold dig til dem, der søger sandheden; flygt fra dem, der har fundet den". Med det princip som ledetråd har jeg været på en lang rejse, der har ført mig til den katolske kirke

Af Else Marie Kjerkegaard

Livet leves som bekendt forlæns men forstås baglæns. Når jeg tænker tilbage, slår det mig, hvor meget mine livsvalg har været præget af mit forhold til autoritet. Jeg var barn i 1940'erne og teenager i 1950'erne. En tid, hvor relationen mellem barnet og dets forældre, skole og kirke, var autoritært. Der skulle ikke stilles spørgsmål eller debatteres. Der skulle adlydes og læres udenad. Som barn tænkte jeg over mange ting. Jeg registrerede de dobbelte dagsordener og forskellen mellem ord og gerning i de voksnes verden. Klasesamfundets sociale uretfærdighed og det forsvarsløse barns afmagt over for nogle voksnes fysiske og psykiske vold vakte en vrede i mig, som jeg ikke kunne få luft for, fordi det ikke var tilladt for børn at reagere med vrede.

Da jeg som 17årig flyttede hjemmefra for at blive trafikelev, fik jeg en vis grad af længe savnet selvbestemmelse. DSB viste sig imidlertid at være en totalt mandsdomineret etat med en stiv og gammeldags ledelses- og advancementsstruktur. Det gik ikke i længden. Efter fire år forlod jeg DSB. Ad krogede veje endte jeg med at få en studentereksamen som 24årig og senere en akademisk uddannelse.

Savnede næstekærlighed i de nære relationer

Jeg blev del af 1960'ernes venstreorienterede miljø, var aktiv i SF og med til at danne Venstresocialisterne, i opposition til ekskommunisten Aksel Larsens diktatoriske ledelse. Senere blev jeg aktiv i kampen for ligestilling. Folkekirken havde jeg for længst forladt. 'Den sunde fornuft' sad i højsædet side om side med troen på menneskets ubegrænsede evne (og pligt) til at forandre verden til det bedre. VS udviklede hurtigt fraktioner, der kæmpede indædt om, hvem der sad inde med den ideologiske sandhed. Jeg kunne ikke se så firkantet og teoretisk på tingene, så det endte med, jeg forlod partiet. Set i bakspejlet savnede jeg næstekærlighed i de nære relationer. Det er ikke nok at ville det gode. Man skal også stræbe efter det i sit hverdagsliv.

Albuerum som leder

Min modvilje mod autoritære systemer førte ikke til noget egentligt oprør. Bob Dylan's *don't follow leaders* fik aldrig rigtigt tag i mig. I stedet skaffede jeg mig albuerum ved selv at blive leder. For en cand.polit. var der gode muligheder i 1970'erne og 1980'erne, fordi jurister ikke længere var de foretrukne til chefstillingerne i statsforvaltningen. Opvokset med dyder som lydighed og social tilpasning gled jeg nogenlunde smertefrit ind i ledelseshierarkierne på det offentlige arbejdsmarked.

Dengang var der ikke fokus på ledere, der var åbenlyst dårlige. De fik lov til at halte videre, med de negative konsekvenser det havde for medarbejdere og institution. Det provokerede mig. Jeg havde det heller ikke helt let med de konkurrenceprægede konflikter, som altid florerer mellem ambitiøse ledere på en hierarkisk opbygget arbejdsplads. Ambition var også en del af *min* personlighed, men

min vilje til magt var ikke stor nok, ligesom det generede mig, at jeg som embedsmand var nødt til at spille med på politiske dagsordener, som ikke holdt vand bag kulisserne.

Det endte med, jeg efter 19 års offentlig ansættelse forlod min vellønnede pensionsgivende tjenestemandstilling for at etablere mig med en usikker men langt mere uafhængig tilværelse som selvstændig konsulent.

Trang til selvbestemmelse

Hvad jeg her har beskrevet, er trukket lidt skarpt op. Andre forhold spillede selvfølgelig også ind. Set i helikopterperspektiv er der dog ingen tvivl om, at jeg i alle livets forhold har været styret af min trang til selvbestemmelse og min afstandtagen til undertrykkelse, inkompetence og uærlighed. Fra mit møde med mange retrætedeltagere ved jeg, hvor meget den enkeltes forhold til Gud er præget af opvæksten. Har man vendt sig bort fra Gud, er det typisk på grund af autoriteter, som har svigtet, misbrugt eller på anden måde opført sig uacceptabelt under opvæksten. Barnet (og mange voksne) gør ubevidst Gud medansvarlig for negative hændelser, som skyldes, at vi mennesker ikke følger den vej, Jesus anviser. Der skal ofte en personlig krise til, for at den enkelte tager sin tabte tro eller sin skepsis over for religiøse autoriteter op til overvejelse.

Der er dog forskel på generationerne. De yngre generationer ved meget lidt, om overhovedet noget om, hvad tro er og kan give et menneske. For dem skal der noget ganske særligt til for at vække troen. Der er megen mening i den tyske teolog og jesuit Karl Rahners ord (1904-1984): "I fremtiden vil man enten være en mystiker (én, der har erfaret Gud som virkelig) eller slet ikke være noget som helst."

Personlig krise førte til buddhistisk mester

I bogen "Nærværets Vej" har jeg beskrevet, hvordan en personlig krise bragte mig i kontakt med en buddhistisk mester, den vietnamesiske munk Thich Nhat Hanh. Af ham og hans lærlinge fik jeg den livsvejledning, jeg ubevidst tørstede efter, ligesom det var en øjenåbner, at mesteren fremhævede lidelsen som en uomgængelig del af en menneskelig udviklingsvej. Det gik smerteligt op for mig, hvor lidet nærværende jeg var i mit forhold til mig selv og andre. Hvor afskåret jeg var fra min krop. Alt det, jeg hidtil havde levet mit liv på, blev udfordret.

Hvad var det, der gjorde, at jeg som antiautoritær ateist kunne nærme mig buddhismen? *For det første* var der ikke en Gud og en dogmatik, jeg bare skulle tro på. Jeg skulle træne nærvær gennem stille meditation, lytte til lærerens erfaringsbaserede undervisning og på det grundlag gøre mine egne erfaringer. Løb jeg ind i problemer i meditationen eller i forståelsen af undervisningen, var der mulighed for at drøfte dem med andre praktiserende under supervision af en erfaren person. I buddhismen behøvede jeg ikke at koble min fornuft eller min gestaltpsykologiske viden fra. Tværtimod.

For det andet var der ikke skyggen af tegn på, at det handlede om at skaffe flere tilhængere til mesteren eller til buddhismen som sådan. Der var en dyb forståelse for betydningen af at have god kontakt med sine biologiske, kulturelle og religiøse rødder. Det skabte den tillid, der skulle til, for at jeg kunne åbne sindet for det mystiske. Og jeg kom virkelig til at opleve tilstande, der vendte op og ned på min opfattelse af mennesket og verden.

Når jeg tænker tilbage på den måde, jeg blev ledt ind i buddhismen og de uforklarlige oplevelser af overstrømmende kærlighed og ånd, som jeg fik, er jeg overbevist om, at det var trædesten lagt ud af Gud. Helligånden virker ikke bare inden for en kristen ramme. Den øver sine gerninger overalt, hvor mennesker er åbne for det guddommelige.

For det tredje var der en ægte respekt for andre religioner. Der var ikke noget "os-og-dem" eller "Buddha og kun Buddha er sandheden" over undervisningen. Det skabte troværdighed for en analytisk tænkende og skeptisk vesterlænding som mig. Jeg kunne nedlægge våbnene for at lytte og lære. Havde jeg ikke mødt buddhismen, og havde Thich Nhat Hanh ikke peget på vigtigheden af at hele sår og brud på sine åndelige rødder, var jeg næppe vendt tilbage til kristendommen.

Folkekirken skuffede

Da jeg forsigtigt begyndte at nærme mig kristendommen gennem Folkekirken, var det med et håb om at finde nogle af de samme kvaliteter, som jeg havde haft glæde af i buddhismen. Det var svært. Folkekirken var på det tidspunkt en udpræget prædikenkirke, der - i hvert fald som jeg mødte den - havde meget lidt forståelse for meditation og fremmede religioner over en bred kam. Jeg følte mig ikke forstået og til tider fordømt.

Men det var tydeligt, at jeg havde noget i klemme i kristendommen. Hvordan det end gik til, fik jeg vist vejen til det kontemplative kloster Karmelgården i Skåne, hvor jeg fik forfatteren og karmelitermunken Wilfrid Stinissen som åndelig vejleder. Han blev mit store forbillede. Stinissen var et mildt og beskedent, ikke-fordømmende menneske, indsigtfuld i alt menneskeligt. Han kunne rumme min glæde ved buddhismen, fordi han vidste, hvad det handlede om. Hans dybe tro og stille nærvær berørte mig på en måde, der åbnede for uforklarlige og stærke oplevelser af Jesu nærhed og kærlighed til mig.

Troværdige munke og nonner

I den katolske klostertradition fandt jeg i det hele taget det, jeg søgte. Spiritualiteten på klostrene udvidede mine spirituelle erfaringer og knyttede dem an til Faderen, Sønnen og Helligånden. De munke og nonner, jeg lærte at kende, var troværdige i deres kristne tro og praksis, og kontemplative katolske forfattere bidrog til min forståelse af katolicismen.

Nytårsdag 2004 optog Stinissen mig i Den katolske kirke. Ved optagelsen siger man ja til alt, hvad den katolske kirke tror på og lærer. Uanset at jeg ville have kunnet mobilisere modstand mod det ene og det andet, besluttede jeg mig for én gang for alle at neutralisere, hvad der måtte være af indvendinger. Gud ville have mig her, ikke for at kæmpe for den ene eller den anden opfattelse, men for at jeg kunne blive en af dem, der i det små og nære bygger bro mellem religionerne med basis i den kontemplative tradition.

Det spillede også en vigtig rolle, at Den katolske kirke er en verdensomspændende kirke, der under en fælles teologisk, liturgisk og ledelsesmæssig hat rummer en mangfoldighed af kulturer og mennesker. Det allervigtigste for min trivsel i Kirken var dog, at jeg her fandt forbilleder for det kristne liv.

Der findes sandelig også det modsatte, vil læseren indvende, og det er sandt. Ingen af os får en fejl-fri kirke. Jeg har for eksempel et stærkt ønske om, at der kommer flere kvinder med i den øverste ledelse af Kirken, og at det i det mindste bliver muligt for kvinder at blive diakoner. Kirken går glip af meget ved at være så mandsdomineret, som den er. Det er bestemt heller ikke nemt at være katolik, når skandalerne ruller gennem medierne, og magtkampene bølger i Vatikanet. Så må jeg minde mig selv om, hvad en kardinal sagde under Andet Vatikankoncil: ”Kirken er hellig, men Gud har betroet sine gaver til syndere.”

Guds barmhjertighed foran den løftede pegefinger

Jeg har respekteret og holdt af de paver, jeg har været katolik under. Men da den nyvalgte pave Frans viste sig i vinduet og sagde de enkle ord ”god aften” til de fremmødte på Peterspladsen og bad dem bede for sig, da vidste jeg intuitivt, at noget nyt og godt var hændt Kirken. Pave Frans har sat Guds barmhjertighed foran den løftede pegefinger. Han har markeret, at Kirken skal være en fattig kirke for de fattige, og at de lokale bispedømmer skal have mere selvbestemmelse og større indflydelse på ledelsen af den samlede Kirke. Via betroede medarbejdere bidrager han til konflikt-løsninger i verden. Måtte pave Frans leve længe nok til at forankre sine reformer solidt i Kirken, så man ved valget af hans efterfølger ikke kan skrue tiden tilbage.